

JAN KŘIPAČ / 19. 6. 2017

Plameny života

Po vzniku samostatného Československa usilovali čeští filmaři o vytvoření svébytné národní kinematografie a zároveň hledali způsoby, jak se prosadit v zahraničí. Jedním z raných pokusů o takovouto kosmopolitní produkci je i snímek *Plameny života* z roku 1920.

Za jeho vznikem stojí ambiciózní producent a režisér Václav Binovec, jenž ve své společnosti *Wetebfilm* rozvíjel oba typy filmové výroby: Zatímco snímek *Za svobodu národa* (1920), líčící osudy českých legionářů za první světové války, měl v divácích posilovat zdravé vlastenectví, následující *Plameny života* byly zamýšleny jako projekt, kterým by se český film pozvedl na úroveň moderní světové kinematografie. Tomuto účelu byly podřízeny všechny složky: od scénáře přes herecký projev až po kameru.

Scénář napsala Zorka Janovská, jež dříve působila jako dramaturgyně a scenáristka ve společnosti *Pragafilm* (viz např. filmy *Šestnáctiletá*, *Čertisko* či *Tanečnice*). Pro Binovce vymyslela příběh, který nezastíral inspiraci v literárním symbolismu a filmovém expresionismu. Hlavní postavou je zhrzený herec Julius Mařan, marně toužící po úspěšné divadelní kariéře. Před sebevraždou ho zachrání tajemný dr. Ambicius, jenž mu slíbí věhlas a oblibu u publika. Mařan se stane slavným hercem, ale zároveň propadne kouzlu krásné divadelní hvězdy Terezy. Podobně jako mnozí před ním se zaplete do jejích intrik a za svůj úspěch zaplatí životem.

Příběh, zasazený po vzoru *Pražského studenta* (1913) do prostředí staré Prahy, je prostoupen dusivou atmosférou osudovosti, šílené lásky a smrti. Faustovský motiv zaprodání duše za světské uznání je doprovázen mysteriózními výjevy a extatickými výbuchy citů. Vlastní děj se přitom odvíjí na pozadí průhledné alegorie (Tereza jako ztělesnění Slávy a Ambicius jako personifikace Ctižádosti), která měla zvýšit umělecký dojem z filmu.

Režisér Binovec se při natáčení obklopil stabilním štábem Wetebfilmu. Výpravu měl na starosti architekt František Josef Leopold, který k Binovcovi přešel rovněž ze zaniklé společnosti Pragafilm. Za kamerou se vystřídali průkopníci české kameramanské školy Jindřich Brichta s Ottou Hellerem. Postavu Terezy ztvárnila Suzanne Marville, která typickou rolí ženy vamp ztvrdila svůj statut české filmové hvězdy. Jejího nápadníka Mařana zahrál ruský herec Vladimír Ch. Vladimírov, jenž po své emigraci do Československa založil První pražské ruské divadlo a hrál také v přibližně dvou desítkách filmů (z nichž některé sám režíroval). Obsazení hlavních postav doplnil člen Národního divadla Vladimír Merhaut, který přesvědčivě ztvárnil dotěrného pokušitele Ambicia.

Plameny života měly premiéru 29. července 1921 v pražských kinech U Vejvodů a Světozor. Binovcův záměr se neminul účinkem a snímek sklídl veskrze kladné ohlasy kritiky. Anonymní recenzent časopisu *Československý film* shledal snímek „dobrým, poctivě umělecky vytvořeným. Pan V. Binovec, jenž dílo režíroval, projevil v celém filmu svou tvůrčí mohutnost a šťastnou ruku ve volbě svých spolupracovníků, jak dramatické své družiny, tak i p. Brychty, jehož fotografie jest velice dobrá.“ [1]

Quido E. Kujal se v *Československém filmovém zpravodaji* více zaměřil na herecké výkony v čele se Suzanne Marville: „Její hra je veskrze ukázněná, cílevědomě založena, pohyby rukou a těla molově zladěné, melodické, pouze pohyby nohou mají býti ještě ohebnější, lehčí, graciesnější – jsou dosud poněkud tvrdé. Marville dovede na sebe strhnouti zájem diváka – a vyniknouti v každém okolí.“ [2]

Podle recenzenta *Divadla budoucnosti* Pavla Becka však stojí za zmínku zejména projev Vladimíra Merhauta: „Všimněte si toho, jak slovansky pojal p. Merhaut svou úlohu. Německý herec vyhrál by jistě vše tvrdě, přeháněl by fantastičnost, kdežto p. Merhaut hraje svého zloducha s fantastičností téměř gogolovsky dobrodušnou. Byla to slovanská karikatura mefistofelská, z níž jste cítili, jak ono ubohé vzpínání se milého člověka působí k popukání na demona zla, který si zachoval smysl pro humor svého díla.“ [3]

Dva autoři se při hodnocení Binovcova filmu uchýlili ke srovnání s dramatem *Tam na horách* (1920), které natočil režisér Sidney M. Goldin pro nově založenou společnost AB. Zatímco vydavatel francouzského časopisu *Cinematographie française* Pierre

Simonot, jehož text otisklo *Divadlo budoucnosti*, dával přednost Goldinově filmu („Celek připomíná hodně filmy švédského původu“)[4], zmíněný Pavel Beck oceňoval více Binovcovu režii („Je stejně spolehlivý a přesný jako Američan, je však malebnější a vynalézavější.“).[5] Dnešní divák si může o těchto závěrech udělat pouze kusou představu, protože z filmu *Tam na horách* se zachovala jen část. Oproti tomu *Plameny života* existují v relativně úplné verzi, jež byla objevena v Československé filmotéce v roce 1959 a která byla posléze doplněna J. S. Kolárem o chybějící mezititulky.

Snímek promítne v této podobě vůbec poprvé archivní kino Ponrepo v pátek 23. června v 17:30.

Plameny života (Ráj a peklo bohémy) (Československo 1920), režie: Václav Binovec, scénář: Zorka Janovská, kamera: Jindřich Brichta, Otto Heller, hrají: Suzanne Marwille, Vladimír Ch. Vladimírov, Vladimír Merhaut, Evžen Georgij Jevgeněv, Karel Noll, Jan W. Speerger a další. Produkce: Wetebfilm, distribuce: Biografia, 54 min.

Poznámky:

[1] Nové filmy. Plamen života. *Československý film* 3, 1921, č. 3 (24. 2.), s. 9.

[2] Kujal, Quido E., Plameny života (Ráj a peklo bohémy). *Československý filmový zpravodaj* 1, 1921, č. 1 (26. 2.), s. 3.

[3] Beck, Pavel, Plamen života. *Divadlo budoucnosti* 2, 1921, č. 3, s. 2.

[4] Simonot, Pierre, Úsudek francouzského odborníka o našich filmech. *Divadlo budoucnosti* 2, 1921, č. 12, s. 3

[5] Beck, Pavel, Plamen života. *Divadlo budoucnosti* 2, 1921, č. 3, s. 2.